

नेपाल सरकार
उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय
कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय
(प्रशासन तथा योजना शाखा)
त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं, नेपाल ।

पत्र संख्या :- ०७६/७७

चलानी नम्बर :- ६६७

मिति: २०७६/०५/२६

विषय :- सूचना ।

यस कार्यालयले मिति २०७६/०५/१२ गते प्रचार प्रसार र सुझावको लागि आह्वान गरेको सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण निर्देशन २०७६ को ड्राफ्ट मात्र हो । यसलाई स्वीकृत गरी लागु हुन बाँकी छ । सुझाव दिने म्याद २०७६/०५/३१ गते सम्म कायम गरिएको व्यहोरा सम्बन्धित सबैको जानकारीका लागि अनुरोध छ ।

भुवनहरि अर्याल
रजिष्ट्रार

जारी मिति : २०७६/६/.....

नेपाल सरकार कम्पनी रजिस्ट्रारको कार्यालयबाट सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण
सम्बन्धमा कम्पनीहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७६

प्रस्तावना : सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ र सोअन्तर्गत बनेका नियमावलीको प्रभावकारी कार्यान्वयनद्वारा कम्पनीहरूमा हुने वित्तीय कारोबारको स्वच्छता एवम् पारदर्शिता कायम गर्दै कम्पनीमा संस्थागत सुशासन कायम गर्न सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ को दफा ७प.को उपदफा (२) र कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी कम्पनी रजिस्ट्रारको कार्यालयको रजिस्ट्रारले यो निर्देशन जारी गरेको छ ।

परिच्छेद-१ प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस निर्देशनको नाम “सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण सम्बन्धमा कम्पनीहरूलाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७६” रहेको छ ।

(२) यो निर्देशन मिति २०७६/६/..... देखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशनमा,-

(क) “ऐन” भन्नाले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ सम्झनुपर्छ ।

(ख) “कार्यालय” भन्नाले कम्पनी रजिस्ट्रारको कार्यालय सम्झनुपर्छ र सो शब्दले कम्पनी रजिस्ट्रार कार्यालय अन्तर्गत रहेका शाखा कार्यालयलाई समेत जनाउनेछ ।

(ग) “जायजथा” भन्नाले संस्थाको पछिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण बमोजिम कायम रहेको वासलातको जम्मा सम्पत्ति वा दायित्व सम्झनुपर्छ ।

(घ) “नियमावली” भन्नाले सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण नियमावली, २०७३ सम्झनुपर्छ ।

(ङ) “प्रमुख कार्यकारी अधिकृत” भन्नाले कम्पनीको दैनिक कार्यसञ्चालन नियन्त्रण गर्ने अन्तिम जिम्मेवारी भएको कार्यकारी सञ्चालक, कार्यकारी निर्देशक, महाप्रबन्धक, व्यवस्थापक वा त्यस्तै पदको कर्मचारी सम्झनुपर्छ र सो शब्दले

कम्पनीको कार्यकारी प्रमुखको रूपमा काम गर्ने अन्य पदाधिकारीसमेतलाई जनाउँछ ।

(च) “मन्त्रालय” भन्नाले उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।

(छ) “रजिष्ट्रार” भन्नाले कम्पनी रजिस्ट्रारको कार्यालयको रजिष्ट्रार सम्झनुपर्छ ।

(ज) “वित्तीय जानकारी इकाई” भन्नाले ऐनको दफा ९ बमोजिमको वित्तीय जानकारी इकाई सम्झनुपर्छ ।

(झ) “प्रवन्धपत्र र नियमावली” भन्नाले कम्पनीको प्रवन्धपत्र र नियमावली सम्झनुपर्छ ।

(ञ) “रजिस्टर्ड कार्यालय” भन्नाले कम्पनीको रजिस्टर्ड कार्यालय सम्झनुपर्छ ।

(ट) “सदस्य” भन्नाले कम्पनीको संचालक समितिको सदस्य र सो शब्दले कम्पनीको संचालक समितिको अध्यक्ष समेतलाई जनाउँछ ।

(ठ) “शेयरधनी” भन्नाले कम्पनी ऐन, २०६३ बमोजिमको शेयरधनी र मुनाफा वितरण नगर्ने कम्पनीको सदस्य सम्झनु पर्छ । सो शब्दले त्यस्तो कम्पनीमा लगानी गरेको हिताधिकारी समेतलाई जनाउँछ ।

(ड) “कम्पनी” भन्नाले कम्पनी ऐन, २०६३ अन्तर्गत दर्ता संस्थापना भएको पब्लिक लिमिटेड, प्राइभेट लिमिटेड र मुनाफा वितरण नगर्ने कम्पनी सम्झनुपर्छ र सो शब्दले विदेशी कम्पनीको शाखा एवम् सम्पर्क कार्यालय समेतलाई जनाउँछ ।

(ढ) “कारोबार” भन्नाले ऐनको दफा २ को खण्ड (ज) ले परिभाषा गरे बमोजिमको कारोबार सम्झनुपर्छ ।

(ज) “कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था” भन्नाले कम्पनीको शेयरधनी, सदस्यको रूपमा कम्पनीमा लगानी गर्ने व्यक्ति वा संस्था वा ग्राहकले कम्पनीसँग रु.१० लाख वा सो भन्दा माथि गरेको कारोबार सम्झनुपर्छ ।

(ट) “सूचक संस्था” भन्नाले कम्पनी ऐन बमोजिम दर्ता संस्थापना भएका कम्पनी वा ट्रस्ट सेवा प्रदायक सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद-२

कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था पहिचान तथा सम्पुष्टिसम्बन्धी व्यवस्था

३. कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था : (१) सूचक संस्थाले कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको ऐनको दफा ७क. र नियमावलीको नियम ४ तथा ५ बमोजिम पहिचान तथा सोको सम्पुष्टि गर्नुपर्नेछ ।

(२) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले उपदफा (१) बमोजिम लिने कागजात तथा विवरणको सामान्य सूची अनुसूची १ बमोजिम हुनेछ ।

(३) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको पहिचान तथा सम्पुष्टि गर्दा वास्तविक धनी तथा हिताधिकारी भए सोको समेत पहिचान गर्नुपर्नेछ ।

(४) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको सदस्यको पहिचान गर्दा प्राकृतिक व्यक्तिको हकमा निजको ल्याप्चे छाप वा विद्युतीय हस्तक्षार र कम्पनीको हकमा आधिकारिक छाप वा विद्युतीय हस्तक्षार र आधिकारिक व्यक्तिको हस्तक्षार वा छापसमेत लिनुपर्नेछ ।

(५) अभिभावक वा संरक्षकको हैसियतले कारोबार गरेको रहेछ भने त्यस्तो अभिभावक वा संरक्षकको हस्तक्षार र ल्याप्चे छाप वा विद्युतीय हस्तक्षार लिनुपर्नेछ ।

४. अनौपचारिक रूपमा बुझ्न सक्ने : दफा ३ बमोजिम कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको पहिचान तथा सोको सम्पुष्टि गर्दा सूचक संस्थाले आवश्यकतानुसार भरपर्दो स्रोतबाट अनौपचारिक रूपमा समेत बुझ्न सक्नेछ ।

५. सूचीकृत व्यक्तिसम्बन्धी व्यवस्था : सूचक संस्थाले कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको पहिचानलगायत अन्य काम—कारोबार गर्दा ऐनको परिच्छेद ६ख. तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ) निवारण (सूचीकृत व्यक्ति, समूह वा सङ्गठनको सम्पत्ति वा कोष रोक्का) नियमावली, २०७० बमोजिमका व्यवस्थाको प्रभावकारी पालना सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ ।

६. कारोबार गर्न नहुने : सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७क. को उपदफा (४) मा उल्लिखित उपायसमेतबाट नाम, ठेगाना, पेसा, परिवार र रहनसहनलगायतको जानकारी नभई कसैसँग पनि कारोबार गर्नु हुँदैन ।

७. स्वयम् उपस्थित हुनुपर्ने : दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिमको विवरण तथा कागजात पेस गर्दा वा सोमा भएको परिवर्तनको सूचना दिँदा सम्बन्धित व्यक्ति स्वयम् उपस्थित भई वा विद्युतीय हस्तक्षारको माध्यमबाट पेस गर्न सक्नेछ ।

८. उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचानसम्बन्धी विशेष व्यवस्था : (१) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७ख. बमोजिम उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचान तथा जोखिम व्यवस्थापन गर्दा देहायबमोजिमका उपायसमेत अवलम्बन गर्नुपर्नेछ :—

- (क) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको विवरण नियमित रूपले अद्यावधिक गर्ने,
- (ख) उच्च पदस्थ व्यक्ति थपघट भएको अवस्थामा तत्काल पहिचान गर्ने,
- (ग) उच्च पदस्थ व्यक्तिको परिवार तथा सम्बद्ध व्यक्ति पहिचान गर्ने,
- (घ) उच्च पदस्थ व्यक्तिको पदीय हैसियत र संलग्नताबमोजिमको जोखिम पहिचान गर्ने ।

(२) उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचान गर्दा देहायबमोजिमका प्रक्रियाहरू अवलम्बन गर्न सकिनेछ :— (क) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाबाट सूचना लिने,

- (ख) सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध सूचना ग्रहण गर्ने,
- (ग) सामाजिक सञ्जालमा उपलब्ध सूचनाको विश्लेषण गर्ने,
- (घ) व्यावसायिक रूपमा उपलब्ध तथ्याङ्क लिने ।

(३) उच्च पदस्थ व्यक्तिको अभिलेख निज पदबाट अवकाश वा मुक्त भएको मितिले पाँच वर्षसम्म कायम राख्नुपर्नेछ ।

तर सूचक संस्थाले जोखिमलाई आधार मानी सो अवधिलाई बढाउन सक्नेछ ।

९. विद्यमान कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको पहिचान तथा सम्पुष्टिसम्बन्धी व्यवस्था : (१) सूचक संस्थाले ऐन, नियमावली र यो निर्देशनबमोजिम विद्यमान सदस्यको पहिचान तथा सम्पुष्टि वि.सं. २०७७ असारमसान्तभित्र देहायबमोजिम गर्नुपर्नेछ :—

- (क) उच्च जोखिमको हकमा यो निर्देशन जारी भएको मितिले ९ महिनाभित्र,
- (ख) अन्य जोखिमको हकमा कम्पनीले तय गरेको प्राथमिकताअनुसार ।

(२) सूचक संस्थाले कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको पहिचान देहायबमोजिम नियमित रूपमा अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ :-

(क) उच्च जोखिम भएका कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको हकमा कम्तीमा वर्षमा १ पटक,

(ख) मध्यम जोखिम भएका कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको हकमा कम्तीमा २ वर्षमा १ पटक,

(ग) न्यून जोखिम भएका कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको हकमा कम्तीमा ३ वर्षमा १ पटक,

(३) सूचक संस्थालाई जोखिममा तात्विक फरक परेको लागेमा जोखिमसापेक्ष हुने गरी उपदफा (२) मा उल्लिखित अवधि अगावै पहिचान अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ ।

१०. कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको पहिचान : (१) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७ग. र नियमावलीको नियम ६ बमोजिम कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको पहिचान गर्दा देहायबमोजिमका उपायसमेत अवलम्बन गर्नुपर्दछ :-

(क) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले पेस गरेको विवरण, कारोबार र निजको हैसियत मिल्छ, मिल्दैन ?

(ख) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको काम-कारोबारउपर अन्य कुनै व्यक्तिको कुनै किसिमको प्रभाव वा स्वार्थ हुन सक्ने अवस्था छ, छैन ?

(ग) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको पुख्यौली तथा वर्तमान आर्थिक अवस्था स्वाभाविक देखिन्छ, देखिँदैन ?

(घ) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थासँग सम्बद्ध व्यक्तिको बारेमा सार्वजनिक रूपमा उपलब्ध सूचनासँगको तादात्म्य छ, छैन ?

(ङ) सूचक संस्थाले तय गरेका अन्य उपाय ।

(२) सूचक संस्थाले कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था पहिचान गर्ने, निजहरूको कारोबार अनुगमन गर्ने तथा त्यस्तो कार्य गर्ने प्रभावकारी व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

११. कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको बृहत् पहिचानसम्बन्धी व्यवस्था : (१) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७ड. र नियमावलीको नियम ८ बमोजिम देहायका कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको समेत बृहत् पद्धतिबाट पहिचान गर्नुपर्नेछ :-

- (क) विद्युतीय माध्यमबाट कारोबार गर्ने कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था,
- (ख) भ्रष्टाचार, कर छलीलगायत अन्य आपराधिक कार्यका दृष्टिले उच्च जोखिममा रहेको कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था,
- (ग) उच्च आर्थिक कारोबार गर्ने कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था,

स्पष्टीकरण : यस खण्डको प्रयोजनका लागि उच्च आर्थिक कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था भन्नाले एकपटकमा रु. २५ लाख वा वार्षिक रु. १ करोड भन्दा बढी कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था सम्झनुपर्छ ।

(घ) सूचक संस्थाले आवश्यक देखेको अन्य कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था ।

(२) उपदफा (१) मा उल्लिखित कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थासँग सम्बद्ध व्यक्तिसँग कारोबार गर्दा नियमावलीको नियम ८ मा उल्लिखित उपायहरूको अतिरिक्त देहायका उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्नेछ :-

(क) सम्पत्तिको स्रोत पहिचान गर्न औपचारिक वा अनौपचारिक रूपमा सूचना सङ्कलन गर्ने,

(ख) खण्ड (क) बमोजिम प्राप्त सूचनाको जाँचबुझ गर्ने र निष्कर्ष अनुरूप आवश्यक कार्य गर्ने ।

१२. सरलीकृत कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था पहिचानसम्बन्धी व्यवस्था : सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७च. र नियमावलीको नियम ९ बमोजिम सरलीकृत रूपमा पहिचान गरिएका कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाहरूको विवरण छुट्टै समेत राख्नुपर्नेछ ।

१३. जोखिम व्यवस्थापन गर्नुपर्ने : (१) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७घ. बमोजिम जोखिम पहिचान, मूल्याङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा उक्त दफामा उल्लिखित आधारका अतिरिक्त देहायका आधारसमेत लिनुपर्नेछ :- (क) राष्ट्रिय तथा क्षेत्रगत जोखिम मूल्याङ्कन,

(ख) ऐनमा उल्लिखित विषयमा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा भएको अध्ययन तथा अनुसन्धान प्रतिवेदन,

(ग) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था तथा सम्बद्ध व्यक्तिको आर्थिक अवस्था तथा पृष्ठभूमि,

(घ) पदीय वा अन्य प्रभाव वा स्थिति वा समग्र स्वामित्वको अवस्था,

(ङ) पेस भएका विवरण, प्रयोग गर्न चाहेको साधन वा गरेको उत्पादन वा मुनाफा वा बस्तु वा सेवा, वितरण माध्यम तथा कारोबारहरूको स्वाभाविकता, विश्वसनीयता र तादात्म्यता,

(च) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको आर्थिक वा अन्य अवस्थामा आएको परिवर्तन,

(छ) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था रहेको वा कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको काम-कारोबार भएको स्थानको विशेषता,

(ज) सूचक संस्थाले उपयुक्त देखेका अन्य आधार ।

(२) सूचक संस्थाले जोखिमको वर्गीकरण गर्दा उच्च, मध्यम र न्यून जोखिमस्तरमा गर्नुपर्नेछ ।

(३) सूचक संस्थाले जोखिम मूल्याङ्कन देहायबमोजिम अद्यावधिक गर्नुपर्नेछ :-

(क) उच्च जोखिम भएका कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको हकमा कम्तीमा वर्षको १ पटक,

(ख) मध्यम जोखिम भएका कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको हकमा कम्तीमा २ वर्षको १ पटक,

(ग) न्यून जोखिम भएका कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको हकमा कम्तीमा ३ वर्षको १ पटक ।

(४) सूचक संस्थाले जोखिम व्यवस्थापनका लागि आवश्यक, नीतिगत, कार्यविधिगत तथा नियन्त्रणात्मक व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

१४. असामान्य कारोबार मान्नुपर्ने : सूचक संस्थाले देहायको कारोबारलाई असामान्य कारोबार मान्नुपर्नेछ :-

(क) चित्तबुद्धि आधार भएको बाहेक एकैपल्ट रु. २५ लाख वा पटक-पटक गरी वार्षिक रु. १ करोडभन्दा बढीको कारोबार,

(ख) एकैपल्ट रु. २५ लाख वा पटक-पटक गरी वार्षिक रु. १ करोडभन्दा बढीको सेयर खरिद,

(ग) खण्ड क को कारोबारको सीमांकन छल्ने मनसायले हुने कारोबार ।

१५. कारोबारको स्रोत खुलासा लिनुपर्ने : सूचक संस्थाले रु. १० लाख वा सोभन्दा बढीको सेयर खरिद गर्दा वा अन्य कारोबार गर्दा कारोबार गर्दा सम्बन्धित कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाबाट स्रोत खुलासा लिनुपर्नेछ ।

१६. निरन्तर अनुगमन गर्नुपर्ने : सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७झ. बमोजिम निरन्तर अनुगमन गर्दा उच्च जोखिममा वर्गीकृत भएका कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था तथा कारोबारलाई प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।

१७. कारोबार गर्न नहुने : सूचक संस्थाले ऐनको दफा ६ र ७ण. मा उल्लिखित व्यक्तिका अतिरिक्त कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था वा सो कारोबारको पहिचानका आधार पूरा नभएका व्यक्ति वा संस्थासँग कारोबार गर्नु हुँदैन ।

१८. सुरक्षात्मक उपाय अवलम्बन गर्नुपर्ने : सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७ट. बमोजिम नयाँ प्रविधिबाट वा व्यक्ति उपस्थित नभई कारोबार सञ्चालन गर्दा र सोका लागि कार्यविधि निर्माण गर्दा जोखिमको समुचित व्यवस्थापन हुने गरी आवश्यक उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्नेछ ।

१९. सीमा कारोबारको प्रतिवेदन : (१) सूचक संस्थाले ऐनको दफा १०क. र यस निर्देशनले तोके बमोजिमको सीमा कारोबार (श्रेस्होल्ड ट्रान्जेक्सन) सम्बन्धी प्रतिवेदन त्यस्तो कारोबार सम्पन्न भएको मितिले १५ दिनभित्र सूचक संस्थाले तोकेबमोजिमको ढाँचा (हाल तोकिएको ढाँचा अनुसूची-२ मा दिइएको) मा वित्तीय जानकारी इकाईमा दिनुपर्नेछ ।

२०. शङ्कास्पद कारोबार सम्बन्धमा : (१) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७६. मा उल्लिखित खास कारोबारका सम्बन्धमा विशेष ध्यान दिने प्रणालीको विकास गरी लागू गर्नुपर्नेछ ।

(२) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७६. बमोजिमका अवस्थाहरू विद्यमान भएमा शङ्कास्पद कारोबार, उच्च जोखिमयुक्त कारोबार र कम्पनीले असामान्य देखेका कारोबार सम्बन्धी विवरण सहितको प्रतिवेदन अनुसूची-३ बमोजिम कार्यालयमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा २ बमोजिमको प्रतिवेदन कार्यालयमा प्राप्त भएको १५ दिन भित्र कार्यालयले वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउनुपर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) देखि बाहेक अन्य व्यहोराबाट जानकारीमा आएको आधारमा समेत कार्यालयले वित्तीय जानकारी इकाईमा लेखि पठाउन सक्नेछ ।

२१. कार्यालयले दिएको निर्देशन सूचक संस्थाले पालना गर्नुपर्ने : यो निर्देशन पालना तथा कार्यन्वयन गर्ने सम्बन्धमा समय समयमा कार्यालयले दिएको निर्देशन तथा सुझाव सूचक संस्थाले पालना गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद—३

जिम्मेवारी

२२. सूचक संस्थाको जिम्मेवारी : ऐन, नियमावली र यो निर्देशनमा व्यवस्था भएबमोजिम सम्बन्धित सूचक संस्थाले आफ्नो जिम्मेवारी एवम् दायित्व पुरा गर्नुपर्नेछ । सो जिम्मेवारी एवम् दायित्वको प्रभावकारी रूपमा पूरा गर्न, गराउन आवश्यक नीति, कार्यविधि, नियन्त्रण प्रणाली, जनशक्ति, साधन, स्रोतसमेतको समुचित व्यवस्था मिलाउने पूर्ण जिम्मेवारी समेत सम्बन्धित कम्पनीको हुनेछ ।

२३. प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको जिम्मेवारी हुने : ऐन, नियमावली र यो निर्देशनबमोजिम सूचक संस्थाले पूरा गर्नुपर्ने दायित्व पूरा गर्ने जिम्मेवारी प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको हुनेछ ।

२४. **कार्यान्वयन अधिकारी** : (१) सूचक संस्थाले सञ्चालक समितिले ऐनको दफा ७त. को उपदफा (३) बमोजिम ऐन, नियमावली र सोअन्तर्गत जारी निर्देशिकाबमोजिमको दायित्व पूरा गर्न कार्यान्वयन अधिकारी (कम्प्लायन्स अफिसर) नियुक्त गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कार्यान्वयन अधिकारीको नियुक्ति नभएसम्मका लागि प्रमुख कार्यकारी अधिकृतले नै कार्यान्वयन अधिकारीको समेत जिम्मेवारी बहन गर्नुपर्नेछ ।

(३) सूचक संस्थाले कार्यान्वयन अधिकारीको नाम, ठेगाना, योग्यता, सम्पर्क नम्बर, इमेल लगायतका विवरण कार्यालय समक्ष पेस गर्नुका साथै कार्यान्वयन अधिकारी परिवर्तन भएमा वा निजको विवरणमा परिवर्तन भएमा सोको समेत जानकारी पठाउनुपर्नेछ ।

(४) सूचक संस्थाले कार्यान्वयन अधिकारीले ऐनको दफा ७त. को उपदफा (४) मा उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त देहायका कार्यहरू समेत सम्पादन गर्ने गरी तोक्नुपर्नेछ :—

(क) ऐन, नियमावली र यस निर्देशनबमोजिमको कार्य प्रभावकारी बनाउन सम्पर्क—बिन्दु (फोकल प्वाइन्ट) को रूपमा काम गर्ने,

(ख) ऐन, नियमावली र यस निर्देशनबमोजिमको कार्य प्रभावकारी रूपमा गर्न नीति, कार्यविधि र प्रणालीको मस्यौदा तर्जुमा गरी पेस गर्ने,

(ग) कर्मचारी वा अन्य स्रोतबाट ऐन, नियमावली र यस निर्देशनबमोजिम प्राप्त अस्वाभाविक वा शङ्कास्पद कारोबारसम्बन्धी सूचना विश्लेषण तथा जाँचबुझ गर्ने,

(घ) आफ्नो कार्य सम्पादन गर्न कम्पनीका अन्य विभाग वा पदाधिकारीसँग विशेषज्ञ सेवा लिन वा आवश्यक जुनसुकै कागजात, विवरण वा सूचना निर्बाध रूपमा जुनसुकै बखत प्राप्त गर्न सक्ने,

(ङ) ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनबमोजिमको विषय कार्यान्वयन भए, नभएको अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेस गर्ने ।

(५) कार्यान्वयन अधिकारीलाई सहयोग गर्न संस्थाले आवश्यक कर्मचारीहरूको व्यवस्थासमेत गर्नुपर्नेछ ।

(६) कार्यान्वयन अधिकारीले ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनबमोजिमको विषय कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा माग गरेको आवश्यक सूचना, जानकारी, कागजात, अभिलेख वा विवरण उपलब्ध नगराउने सम्बन्धित सूचक संस्थाका पदाधिकारी, सदस्य र जिम्मेवार कर्मचारीलाई कारबाहीको सिफारिस गर्नुपर्नेछ र सो सिफारिसबमोजिम सम्बन्धित सूचक संस्थाले कारबाही गरी सोको जानकारी वित्तीय जानकारी इकाईलाई गराउनुपर्नेछ ।

(७) सूचक संस्थाको सञ्चालक समितिले कम्तीमा छ महिनामा एक पटक ऐन, नियमावली र यस निर्देशनबमोजिम भए गरेका काम-कारबाहीको समीक्षा गर्नुपर्नेछ ।

(८) ऐन, नियमावली र यस निर्देशनको पालना प्रभावकारी एवं परिणाममूखी बनाउनका लागि सूचक संस्थाले आफ्ना कारोवार गर्ने व्यक्ति वा संस्था, सञ्चालक समितिका सदस्यहरू तथा उच्च व्यवस्थापन र कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

२५. कार्यविभाजन गरी जिम्मेवारी तोक्न सक्ने : (१) प्रमुख कार्यकारी अधिकृतले ऐन, नियमावली र यो निर्देशनबमोजिम सूचक संस्थाले सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरू मातहतका कर्मचारीहरूमा विभाजन गरी सम्पादनको जिम्मेवारीसमेत तोक्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जनुसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि ऐनको दफा ७त. को उपदफा (४), नियमावली तथा यस निर्देशनबमोजिम कार्यान्वयन अधिकारीको भूमिकामा प्रतिकूल असर पर्ने गरी कार्यविभाजन वा जिम्मेवारी निर्धारण गर्नु हुँदैन ।

२६. गोपनीयता कायम गर्नुपर्ने : (१) कार्यान्वयन अधिकारीले ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनबमोजिम तयार वा पेस गरेको सीमा वा शङ्कास्पद कारोबारको प्रतिवेदनको सूचना वा जानकारी कार्यालय बाहेक अन्य कसैलाई दिनु हुँदैन ।

तर प्रतिवेदन र प्रतिवेदनमा उल्लिखित नाम, नामेसीबाहेक अन्य विवरण सम्पत्ति शुद्धिकरण विभाग, कार्यालय वा प्रचलित कानूनबमोजिम अधिकारप्राप्त

अधिकारीले माग गरेका बखत उपलब्ध गराउन यस दफामा लेखिएको कुनै कुराले बाधा पुऱ्याएको मानिनेछैन ।

(२) सूचक संस्थाको पदाधिकारी, कर्मचारी, सल्लाहकार वा लेखापरीक्षकले आफ्नो कार्यसम्पादनका सिलसिलामा प्राप्त शंकास्पद सूचना वा जानकारी सम्बन्धित निकाय वा अधिकारी बाहेक अन्य कुनै निकाय वा व्यक्तिलाई कुनै तबरले प्रकट नगरी गोप्यता कायम राख्नुपर्नेछ ।

(३) ऐन, नियमावली तथा यस निर्देशनबमोजिम गोपनीयता कायम गर्नुपर्ने विषयका सन्दर्भमा ऐनको दफा ३७ बमोजिम बचाउ हुने अवस्थाबाहेक कोही कसैले गोपनीयतासम्बन्धी व्यवस्था पालना नगरेमा ऐनको दफा ४४क. तथा प्रचलित कानूनबमोजिम सजाय हुनेछ ।

२७. आन्तरिक कार्यविधिको स्वीकृति : (१) ऐन, नियमावली र यो निर्देशनबमोजिम सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यहरूको प्रभावकारी सम्पादनका लागि ऐनको दफा ७त. को उपदफा (१) लगायत ऐन, नियमावली र यो निर्देशनमा रहेका अन्य व्यवस्थाहरू प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न सूचक संस्थाले आन्तरिक नीति तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी साधारण सभाबाट पारित गराई लागू गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सूचक संस्थाले आन्तरिक नीति तर्जुमा गर्दा देहायका विषयसमेत समावेश गर्नुपर्नेछ :

(क) संस्थागत सुशासनको सिद्धान्त, मूल्य, मान्यता र विधिव्यवहारको प्रचलन,
(ख) सम्पत्ति शुद्धीकरण, आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी तथा सम्बद्ध अपराध निवारण प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि संस्थागत संरचना तथा प्रभावकारितासम्बन्धी व्यवस्था र रणनीति,

(ग) सूचक संस्थाको कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्था, प्रतिनिधि र कर्मचारीहरूमा उच्चतम नैतिक मर्यादास्तर (इथिकल स्ट्यान्डर्स) को अपेक्षा, झुट्टा विवरणको घोषणा (फल्स डेक्लेरेसन) र विचलनमा शून्य सहिष्णुता,

(घ) ऐन, नियमावली तथा यो निर्देशनका व्यवस्थाको कार्यान्वयनमा कुनै व्यक्ति वा संस्थाले स्वतन्त्र, निर्भीक एवं अग्रतापूर्ण ढङ्गले सूचना दिन, प्रतिवेदन गर्न र अन्य रूपमा कर्तव्य पालना गर्न प्रोत्साहन एवं संरक्षण,

(ड) सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणमा सूचक संस्थाको दायित्वका सम्बन्धमा सदस्य सूचना, शिक्षा, सञ्चार गतिविधिहरूका साथै कर्मचारीहरूको दक्षता विकासमा लगानी र

(च) एकीकृत व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा आबद्धता, नियमित प्रतिवेदन एवं अग्रतापूर्ण परिपालनासमेतबाट सूचक संस्थाको निरन्तर छवि प्रक्षेपण ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम सूचक संस्थाले आन्तरिक कार्यविधि तर्जुमा गर्दा देहायका विषयसमेत समावेश गर्नुपर्नेछ :-

(क) आन्तरिक जिम्मेवारी तथा कार्यविभाजन,

(ख) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको पहिचान तथा अद्यावधीकरण,

(ग) जोखिम मूल्याङ्कन तथा व्यवस्थापन,

(घ) अनुगमन पद्धति,

(ङ) अस्वाभाविक, असामान्य तथा शङ्कास्पद कारोबारको पहिचान तथा प्रतिवेदन पद्धति,

(च) सूचक संस्थाको सञ्चालक समिति, लेखापरीक्षण समिति लगायत अन्य पदाधिकारी तथा कर्मचारीले नियमित रूपमा सम्पादन गर्नुपर्ने कार्यका लागि कार्यविषय (पोर्टफोलियो) अनुसारको आवश्यक जाँचसूची (चेक लिष्ट),

(छ) कागतपत्रको हिफाजत, सूचना संरक्षण, संरचनामा पहुँच नियन्त्रण, प्रचलित कानूनबमोजिम माग भएका सूचना दिने प्रक्रियाहरूको स्थापना एवं अभिलेखका लागि आवश्यक भौतिक सुविधा तथा उपकरणको निर्धारण गर्ने व्यवस्था,

(ज) कर्तव्य पालनामा लापर्वाही गर्ने कर्मचारीउपर अनुशासनको कारबाही,

(झ) आन्तरिक नियन्त्रण, सुपरिवेक्षण, प्रतिवेदन र समीक्षा,

(ञ) अभिलेखसम्बन्धी व्यवस्था र

(ट) अन्य आवश्यक विषय ।

२८. प्रतिवेदन पठाउनुपर्ने : (१) सूचक संस्थाले यो निर्देशनबमोजिम सम्पादन गरेका कार्यहरूको प्रतिवेदन अनुसूची-४ को ढाँचामा कार्यालयमा ठाउनुपर्नेछ ।

(२) सूचक संस्थाले कार्यालयमा यस निर्देशन बमोजिम पठाउने प्रतिवेदन तथा जानकारीहरू समय तोकिएकोमा सो समयभित्र र समय नतोकिएको भए १५ दिनभित्र विद्युतीय माध्यमबाट पठाउनुपर्नेछ ।

२९. अभिलेख व्यवस्थापन : (१) सूचक संस्थाले ऐनको दफा ७द., नियमावलीको नियम १२ तथा यस निर्देशनबमोजिम तयार भएका विवरण, सूची, जानकारी, प्रतिवेदन, अभिलेख, सूचना पाँच वर्षसम्म सुरक्षित राख्नुका साथै त्यसरी राखिएका कागजातहरू आवश्यक परेका बखत तत्काल फेला पार्न सकिने गरी विद्युतीय माध्यममा तिनको विवरण राख्नुपर्नेछ ।

(२) सूचक संस्थाले राख्नुपर्ने कागतपत्रको अन्य कुराका अतिरिक्त देहायबमोजिम हिफाजत गर्नुपर्नेछ :—

(क) जिम्मेवारी तोक्ने,

(ख) अनधिकृत पहुँच नहुने व्यवस्था मिलाउने,

(ग) आन्तरिक कार्यविधिमा उल्लिखित उपायहरू अपनाउने ।

३०. आवश्यक उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्ने : सूचक संस्थाले ऐन तथा नियमावलीमा व्यवस्था भएबमोजिमको दायित्व पूरा गर्ने सिलसिलामा यो निर्देशनमा गरिएका व्यवस्थाबाहेकका आवश्यक उपायहरू समेत अवलम्बन गर्नुपर्नेछ ।

३१. कारबाही तथा सजाय : (१) ऐन, नियमावली तथा यो निर्देशनको व्यवस्थाको कार्यान्वयन नगरेको सूचना वा जानकारी कार्यालयमा प्राप्त हुन आएमा कम्पनी र सो कम्पनीका कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई ऐन तथा यस निर्देशन बमोजिम कार्यालयले कारबाही गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कार्यालयले कारबाही गर्दा कार्यालयले कम्तीमा १५ दिनको समय दिई ऐनको दफा ७फ. को उपदफा (५) बमोजिम स्पष्टीकरण सोध्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम सोधिएको स्पष्टीकरण चित्तबुझ्दो नपाइएमा ऐन, नियमावली तथा निर्देशनको पालना नभएको अवस्था, उल्लङ्घनको मात्रा र सोबाट

पर्न सकने प्रणालीगत प्रभावलगायतका विषयको गाम्भीर्यका आधारमा ऐनको दफा ७फ. बमोजिम कार्यालयले देहायको कारबाही गर्न सक्नेछ ।

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारबाही
१	नीति तथा कार्यविधि नबनाएमा	१. पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने । २. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने । ३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने । ४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भीर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने । ५. सो पश्चात निर्धारित जरिवाना असुल गरि सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।
२	पहिचानसम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन नभएमा	१. पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने । २. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने । ३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने । ४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भीर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने । ५. सो पश्चात निर्धारित जरिवाना असुल गरि सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।
३	बेनामी वा काल्पनिक नाममा कारोबार गरेको पाइएमा	रु.१ लाख देखि रु.१० लाख सम्म जरिवाना गरि सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।

४	ऐनको परिच्छेद ६ख. को व्यवस्था पालना भएको नपाइएमा	<p>१. पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने ।</p> <p>२. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने ।</p> <p>३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भिर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>५. सो पश्चात सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।</p>
---	--	---

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारबाही
५	उच्च पदस्थ व्यक्तिको पहिचान हुने प।णालीको व्यवस्था नभएमा	<p>१. पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने ।</p> <p>२. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने ।</p> <p>३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भिर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>५. सो पश्चात सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।</p>
६	वास्तविक धनीको पहिचान गर्ने, बृहत् पहिचान गर्ने तथा पहिचान अद्यावधिक गर्ने व्यवस्था नभएमा	<p>१. पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने ।</p> <p>२. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने ।</p> <p>३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भिर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>५. सो पश्चात सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।</p>

७	जोखिम व्यवस्थापन भएको नपाइएमा र निरन्तर अनुगमनसम्बन्धी व्यवस्था नभएमा	<p>१. पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने ।</p> <p>२. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने ।</p> <p>३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भिर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>५. सो पश्चात सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।</p>
९	सीमा कारोबारको पहिचान गर्ने प।णाली नभएमा	<p>१. पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने ।</p> <p>२. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने ।</p> <p>३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भिर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>५. सो पश्चात सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।</p>
१०	शङ्कास्पद कारोबारको पहिचान गर्ने प।णाली नभएमा	<p>१. पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने ।</p> <p>२. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने ।</p> <p>३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भिर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>५. सो पश्चात सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।</p>

११	कार्यान्वयन अधिकारी वा निर्देशनको दफा २४ (२) बमोजिमको व्यवस्था भएको नपाइएमा	<p>१. पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने ।</p> <p>२. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने ।</p> <p>३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भिर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>५. सो पश्चात सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।</p>
१२	सञ्चालक समितिले गर्नुपर्ने समीक्षा नगरेमा	<p>१. पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने ।</p> <p>२. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने ।</p> <p>३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भिर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>५. सो पश्चात सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।</p>
१३	संस्थागत तथा कर्मचारीको क्षमता विकासका कार्य नगरेमा	<p>१. पहिलो पटक लिखित रूपमा सचेत गराउने ।</p> <p>२. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने ।</p> <p>३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भिर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने ।</p> <p>५. सो पश्चात सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।</p>

क्र.सं.	पालना नभएको व्यवस्था	कारबाही
१४	तोकिएका विवरणहरूको अभिलेख नराखेमा वा तोकिएको समयसम्म सुरक्षित नराखेमा	१. पहिलो पटक लिखित रुपमा सचेत गराउने । २. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने । ३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने । ४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भिर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने । ५. सो पश्चात सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।
१५	सीमा वा शङ्कास्पद कारोबार प्रतिवेदन समयमा नपठाएमा	१. पहिलो पटक लिखित रुपमा सचेत गराउने । २. दोश्रो पटक कार्यालयले दिने सेवामा रोक लगाउने । ३. तेश्रो पटक रु.१ लाख देखि १० लाख सम्म जरिवाना गर्ने । ४. चौथो पटक रु.१० लाख वा गाम्भिर्यको आधारमा रु. १ करोडसम्म जरिवाना गर्ने । ५. सो पश्चात सो कम्पनीको खारेजीको लागि निर्देशन दिने ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कार्यालयले कारबाही गर्दा सूचक संस्थाको आर्थिक तथा साङ्गठनिक अवस्था, पालनाका लागि भएका

प्रयास र उल्लङ्घनको गाम्भीर्य समेतको विचार गरी प्रभावकारी, आनुपातिक र निरोधात्मक हुने गरी गर्नेछ ।

तर उल्लङ्घनको गाम्भीर्यको विचार गरी ऐनको दफा ७फ. बमोजिमको कुनै वा सबै कारबाही गर्न यस दफाले बाधा पुऱ्याएको मानिनेछैन ।

(४) सूचक संस्थालाई यस दफाबमोजिम कारबाही वा सजाय भएमा र त्यस्तो सजाय उक्त सूचक संस्थाको कुनै पदाधिकारी वा कर्मचारीको काम-कारबाहीको कारणले भएको देखिएमा त्यस्तो पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई सम्बन्धित सूचक संस्थाले प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही गर्नुपर्नेछ ।

३३. व्याख्या गर्ने अधिकार : यो निर्देशनको व्याख्या गर्ने अधिकार रजिष्ट्रारमा रहनेछ ।

□□

अनुसूची-१

(दफा ३ उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले पेश गर्नुपर्ने विवरणको सामान्य ढाँचा

क. कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको विवरण

१. नाम, ठेगाना :

२. जन्म मिति/दर्ता मिति :

३. नागरिकता प।माण-पत्र नं./दर्ता नं. :

४. नागरिकता प।माण-पत्र/इजाजत जारी गर्ने कार्यालय/ :

५. स्थायी लेखा नं. ....

६. लिंग : महिला पुरुष अन्य नपर्ने

ख. पारिवारिक विवरण :

६. आमाको नाम :

७. बाबुको नाम :

८. बाजेको नाम :

९. वैवाहिक स्थिति : विवाहित अविवाहित एकल

१०. पति वा पत्नीको नाम, थर :

ग. पेसाको विवरण

११. आफ्नो मुख्य पेसा

खेतीपाती

व्यवसाय (खुलाउने... ..)

नोकरी (खुलाउने ... ..)

वैदेशिक रोजगारी (खुलाउने ... ..)

अन्य (खुलाउने ... ..)

१२. स्थायी लेखा नम्बर भए :

१३. पति वा पत्नीको मुख्य पेसा

खेतीपाती

व्यवसाय (खुलाउने ... ..)

नोकरी (खुलाउने ... ..)

वैदेशिक रोजगारी (खुलाउने ... ..)

अन्य (खुलाउने ... ..)

१४. आफैँ वा परिवारको कुनै सदस्य उच्च पदीय राजनीतिक, प।शासनिक वा साङ्गठनिक भूमिकामा रहे, नरहेको

रहेको

नरहेको

१५. आफैँ वा परिवारको कुनै सदस्य उच्च पदीय राजनीतिक, प।शासनिक वा साङ्गठनिक भूमिकामा भए विवरण

(१) नाम :

(२) नाता :

(३) पद वा सार्वजनिक भूमिका :

घ. रहनसहनको विवरण

१६. स्थायी ठेगाना

(१) प।देश :

(२) महा/उपमहा/नगरपालिका/गाउँपालिका :

(३) वडा :

(४) गाउँ/टोल :

(५) घर नं. :

(६) सम्पर्क नं.:

१७. अस्थायी ठेगाना

(१) पादेश :

(२) महा/उपमहा/नगरपालिका/गाउँपालिका :

(३) वडा :

(४) गाउँ/टोल :

(५) घर नं. :

१८. इमेल ठेगाना/वेबसाइट :

१९. मतदाता परिचय-पत्र नं. :

२०. मतदानस्थल : ... ..

ड. आयस्रोतको विवरण

२४. वार्षिक पारिवारिक (आफ्नो, पति वा पत्नीको र एउटै भातभान्छाका सदस्यहरूको) आम्दानी (जग्गाको खुद आयस्ता, नोकरीको पारिश्रमिक, व्यवसायको मुनाफा, इत्यादि)

रु. ५ लाखसम्म

रु. ५ लाखभन्दा बढी रु. १० लाखसम्म

रु. १० लाखभन्दा बढी रु. २५ लाखसम्म

रु. २५ लाखभन्दा बढी रु. ५० लाखसम्म

रु. ५० लाखभन्दा बढी रु. १ करोड सम्म

रु. १ करोडभन्दा बढी

२५. अभिलेखमा राख्नयोग्य अन्य थप विवरण

...

...

...

...

च. स्व-घोषणा (प्राकृतिक व्यक्तिको हकमा)

- (१) मैले पेस गरेको यो विवरणमा भविष्यमा कुनै परिवर्तन आएमा त्यस्तो परिवर्तन भएका मितिले ३० दिनभित्र सूचक संस्थामा पेस गर्नेछु ।
- (२) मैले पेश गरेको विवरण अनुसारको कारोवारको वास्तविक धनी म स्वयम रहेको छु ।
- (३) मैले माथि पेस गरेको मेरो सम्पूर्ण विवरण ठीक, दुरुस्त छ । भुट्टा ठहरे कानुनबमोजिम सहुंला, बुभाउँला ।

च. १ स्व-घोषणा (कानूनी व्यक्तिको हकमा)

- (१) .....कम्पनी/संस्थाले पेस गरेको यो विवरणमा भविष्यमा कुनै परिवर्तन आएमा त्यस्तो परिवर्तन भएका मितिले ३० दिनभित्र सूचक संस्थामा पेस गर्नेछु ।
- (२) ..... कम्पनी/संस्थाले गरेको विवरण अनुसारको कारोवारको वास्तविक धनी ..... हो ।
- (३) ..... कम्पनी/संस्थाले माथि पेस गरेको मेरो सम्पूर्ण विवरण ठीक, दुरुस्त छ । भुट्टा ठहरे कानुनबमोजिम सहुंला, बुभाउँला ।

दस्तखत :

व्यक्ति/कम्पनी/संस्थाको नाम :

औंठाछाप

छाप :

दायाँ

बायाँ

मिति :

ज. संलग्न कागजातहरू

नेपाली नागरिकताको प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि

मतदाता परिचयपत्रको प्रतिलिपि

कम्पनी/फर्मको हकमा

दर्ता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि

नवीकरण/अध्यावधिक पत्रको प्रतिलिपि

स्थायी लेखा प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि

करचुक्ता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि

अनुमति पत्रको प्रतिलिपि

अनुसूची-२

सिमा कारोबार प्रतिवेदन

सि.नं.	नाम, ठेगाना (कानूनी व्यक्ति समेत)	रजिस्टर्ड/शाखा कार्यालय	कारोबार मिति	कारोबारको किसिम	कारोबार गरेको बैंक, शाखा, खाता नं.	कारोबार रकम	रकमको श्रोत	कैफियत

कार्यान्वयन अधिकारी/आधिकारिक व्यक्तिको

नाम :

दस्तखत :

पद :

फोन नं. :

मोबाइल नं.

इमेल ठेगाना :

फ्याक्स :

मिति :

अनुसूची -३

शंकास्पद कारोबार प्रतिवेदन

- क) प्रतिवेदन पेश गर्ने सूचक संस्थाको नाम
- ख) कारोबार गर्ने व्यक्ति वा संस्थाको नाम :
- ग) १. स्थायी ठेगाना
२. हालको ठेगाना
- घ) पेशा व्यवसाय :
- ङ) राष्ट्रियता :
- च) कारोबार गरेको बैंक/शाखा/बैंक खाता नं.
- छ) अन्य व्यवसाय
- ज) १. नागरिकता नं./पासपोर्ट नं./ दर्ता नं./अन्य परिचय पत्र नं.

२. जारी मिति र स्थान :

३. जारी गर्ने निकाय/अधिकारी

झ) १. बाबुको नाम

२. आमाको नाम

३. पति/पत्नीको नाम

४. बजेको नाम :

५. संस्था/कम्पनीको अध्यक्ष/प्रवन्धनिर्देशक/प्रोप्राइटर

ञ) जन्म/दर्ता मिति

ट) कारोबार

१. कारोबारको विस्तृत विवरण

सि.नं.	नाम, ठेगाना (कानूनी व्यक्ति समेत)	रजिस्टर्ड/शाखा कार्यालय	कारोबार मिति	कारोबारको किसिम	कारोबार गरेको बैंक, शाखा, खाता नं.	कारोबार रकम	रकमको श्रोत	कैफियत

ठ) असामान्य/शंकास्पद कारोबार हुनुको कारण

ड) शंकास्पद कारोबारको विवरण

ढ) कारोबारको विश्लेषण

ण) सम्भावित सम्पर्क सुत्र

त)

थ) शंकास्पद कारोबारको किसिम/सूचना

१. भ्रस्टाचार/कमिसन		
२. गलत घोषणा		
३. पहिचान चोरी		
४. शंकास्पद गतिविधि/हाउभाउ		
५. ऋण ठगी		
६. आतंकवादी लगानी		
७. नक्कली साधन/बस्तु		
८. पदको दुरुपयोग		
९. कल छली		
१०. अन्य		
.....		

द) सूचक संस्थाले यस सन्दर्भमा कुनै कारवाही गरेको छ वा छैन ?
छ भने सो को विवरण

छैन भने सो को कारण

कार्यान्वयन अधिकारी/आधिकारिक व्यक्तिको

नाम :

दस्तखत :

पद :

फोन नं. :

मोबाइल नं.

इमेल ठेगाना :

फ्याक्स :

मिति :

अनुसूची-४

नियामक निकायमा पठाउने पातिवेदनको ढाँचा (दफा २८ सँग सम्बन्धित)

क. सामान्य विवरण

१. सूचक संस्थाको नाम, ठेगाना : ... ..,
२. पातिवेदन महिना : ... साल ...
३. दर्ता मिति :
४. दर्ता नं. :
५. सूचक संस्थाको कारोबारको प्रकृति :
  - सेवामुलक
  - उत्पादनमुलक
  - अन्य (खुलाउने ... ..)
६. सूचक संस्थाको उद्देश्य :
७. पछिल्लो आवको लेखापरीक्षण वासलातको जम्मा सम्पत्ति वा दायित्व(रु.)
८. नीति तथा कार्यविधि जारी गरेको मिति :
९. नीति तथा कार्यविधि अद्यावधिक गरेको मिति :
१०. जोखिम मूल्याङ्कन सम्पन्न गरेको मिति :
११. जोखिम मूल्याङ्कन अद्यावधिक गरेको मिति :

ख. विस्तृत विवरण

सि.नं.	विवरण	गत आ.व. सम्मको	चालु आ.व.											चालु आ.व. को जम्मा	कैफियत		
			सा.	भ.	अ.	का.	मं.	पु.	मा.	फा.	चै.	वै.	जे.			अ.	
(१)	पहिचान अद्यावधिक भएका सङ्ख्या																
(२)	पहिचान अद्यावधिक नभएका सङ्ख्या																
(३)	पहिचान पूरा नभएका/ अस्वीकार वा सम्बन्ध अन्त्य गरिएका व्यक्तिको सङ्ख्या																
(४)	उच्च जोखिममा परेका कारोबारको सङ्ख्या																

(५)	मध्यम जोखिममा परेका कारोबारको सङ्ख्या																		
(६)	न्यून जोखिममा परेका कारोबारको सङ्ख्या																		
(७)	जोखिमस्तर परिवर्तन भएका कारोबारको सङ्ख्या																		
(८)	बृहत् पहिचान गरिएका कारोबारको सङ्ख्या																		
(९)	उच्च पदस्थ पदाधिकारीको कारोबार सङ्ख्या																		
(१०)	वास्तविक धनी पहिचानको सङ्ख्या																		
(११)	सीमा कारोबार पतिवेदनको सङ्ख्या																		

(१२)	अनुगमन गरिएको कारोबारको सङ्ख्या																	
(१३)	असामान्य कारोबारको सङ्ख्या																	
(१४)	शङ्कास्पद कारोबार पतिवेदनको सङ्ख्या																	
(१५)	क्षमता विकास क) पदाधिकारी ख) कर्मचारी ग) संस्थागत पालनी																	

ग. आधिकारिक हस्ताक्षर

तयार गर्ने

हस्ताक्षर :

नाम :

पद :

मिति :

सूचक संस्थाको छाप :

स्वीकृत गर्ने

हस्ताक्षर :

नाम :

पद :

मिति :